

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології, географії,
рекреації і туризму

Віліна ПЕРЕСАДЬКО

“ 31 ” серпня 2023 р.

Робоча програма

ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> (шифр, назва спеціальності)
галузь знань	<u>10 Природничі науки, 01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр, назва спеціалізації)
спеціальність	<u>106 Географія, 014.07 Середня освіта (Географія)</u>
освітні програми	<u>Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів;</u> <u>Картографія, геоінформатика і кадастр;</u> <u>Географія рекреації та туризму</u> <u>Географія, природознавство та спортивно-туристська робота</u>
спеціалізація	
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	геології, географії, рекреації і туризму

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«28» серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Пересадько В. А., д. геогр. н., професор кафедри фізичної географії та картографії;
Прасул Ю.І., к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та картографії;
Попович Н. В., к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

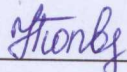

Юлія ПРАСУЛ

Програму погоджено з гарантими освітньо-професійних програм:

Гарант ОПП «Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів»

Світлана РЕШЕТЧЕНКО

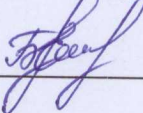
Гарант ОПП «Картографія, геоінформатика і кадастр»

Наталія ПОПОВИЧ

Гарант ОПП «Географія рекреації та туризму»

Юлія ПРАСУЛ

Гарант ОПП «Географія, природознавство та спортивно-туристська робота»

Катерина БОРИСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією
факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від «28» серпня 2023 року № 7

Заступник голови науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

Юлія ПРАСУЛ

ВСТУП

Програма переддипломної практики складена відповідно до освітньо-професійних програм «Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів», «Картографія, геоінформатика і кадастр», «Географія рекреації та туризму» підготовки бакалавра спеціальності 106 Географія, «Географія, природознавство та спортивно-туристська робота» підготовки бакалавра спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) та Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол Вченої ради університету № 7 від 11.04.2022, наказ ректора № 0213-1/136 від 22.04.2022 р.).

Переддипломна практика є логічним завершенням практичної підготовки висококваліфікованих фахівців і сприяє комплексному закріпленню та поглибленню теоретичних знань студентів, отриманих під час навчання в бакалавраті, уміння аналізувати отримані результати і робити висновки відповідно до тематики кваліфікаційної роботи, розвитку навичок самостійної науково-дослідницької роботи та аналітичного і творчого мислення.

1. Опис переддипломної практики

1.1. Метою переддипломної практики є:

завершення формування професійних компетентностей, здобутих в університеті під час опанування освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, для прийняття самостійних рішень та вдосконалення практичних умінь та навичок проведення наукових досліджень, приділяючи увагу завершенню вивчення студентами питань, що пов'язані з темою наукового дослідження.

1.2. Основними завданнями є

- закріплення теоретичних знань з обраної теми дослідження і поєднання їх з практичними навичками та уміннями, отриманими під час виконання практичної складової освітньо-професійної програми;
- закріплення досвіду самостійної наукової та професійної діяльності, дослідницької роботи з географічної тематики;
- узагальнення матеріалів, отриманих на різних етапах навчання;
- завершення практичної складової наукового дослідження, що лягає в основу кваліфікаційної роботи бакалавра;
- робота з електронними базами даних вітчизняних та закордонних бібліотечних фондів; опанування навичок написання тексту наукової роботи, вдосконалення навичок усних публічних виступів шляхом захисту результатів практики.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин.

1.5. Характеристика переддипломної практики:

Обов'язкова. Семестр: 8. Вид контролю: іспит.

1.4. Заплановані результати практики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Картографія, геоінформатика і кадастр» студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Сформовані компетентності: Абстрактне мислення, аналіз і синтез: на основі логічного

обґрунтування та перевірених фактів, отриманих шляхом камеральних чи польових досліджень **(ЗК 1)**; Мовні навички: усне та письмове спілкування, уміння вести документацію державною мовою, здатність використовувати знання державної та іноземної мови в професійній діяльності **(ЗК 3)**; Комунікативні навички, міжособистісна компетентність: вміння взаємодіяти з іншими людьми, організувати професійну комунікацію, працювати в команді зі своїми колегами, здатність аналізувати складні ситуації, що стосуються професійної діяльності і розвитку в особливих контекстах **(ЗК 4)**; Навички роботи з інформацією: здатність працювати з інформацією і знаннями з предмету навчання, географічної проблематики, здатність до пошуку джерел географічної інформації, їх наукового опрацювання і використання, зокрема, порівняння, аналізу і представлення на основі географічних методів і підходів, у тому числі інформаційних технологій, застосовувати уміння роботи (збір, узагальнення, обробка) зі статистичними даними, що відображають стан природних і суспільних територіальних систем **(ЗК 5)**; Дотримання етики, техніки безпеки відносно інших людей і відносно природи (принципи гуманізму, етики, біо-, еко- та геоетики): здатність діяти соціально відповідально та свідомо, на засадах етичних міркувань (мотивів), включаючи ділові комунікації та етику ділового спілкування, мати навички забезпечення безпеки життєдіяльності **(ЗК 7)**; Здатність до навчання – вчитися і оволодівати сучасними знаннями: вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок, орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності, цінувати різноманіття та мультикультурність **(ЗК 8)**; Предметно-географічна, глибокі знання і розуміння: здатність демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних дисциплін про геосфери, географічні явища та процеси, аналізувати їх з точки зору фундаментальних теорій та концепцій географічної науки на різних просторо-часових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному), методології дослідження, пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів, форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах) **(ФК 1)**.

Програмні результати навчання: Уміння застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно- та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, що є основою для професійної діяльності **(ПРН 1)**; Здатність вирішити складну фахову проблему із залученням відповідних джерел з наданням порівняння та критичної оцінки у формі повного тексту, тез, презентаційних матеріалів **(ПРН 6)**; Самостійно здійснює польові і камеральні фізико-географічні й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації професійної діяльності **(ПРН 7)**; Використовує різноманітні методи та форми здійснення професійної роботи **(ПРН 9)**; Застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання сучасної фахової інформації, вільно орієнтуватися і оперувати якісними і кількісними методами її аналізу при вирішенні географічних завдань з урахуванням особливостей взаємодії суспільства і природи **(ПРН 10)**; Здатність відбирати, аналізувати, представляти і поширювати географічну інформацію, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи (в тому числі – геоінформаційні технологій) **(ПРН 11)**; Мати навички креативного і

критичного мислення, логічного, послідовного й аргументованого викладу матеріалу, логічно і послідовно передавати знання **(ПРН 12)**; Має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності **(ПРН 13)**; Володіє основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів державною мовою зі спеціальності **(ПРН 16)**; Здатний висловлювати власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців **(ПРН 18)**; Самостійно організовує процес навчання упродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності **(ПРН 19)**; Вміє обирати та застосовувати оптимальні дані ДЗЗ, геоінформаційні програми засоби та методи ГІС-аналізу, розробляти алгоритми та програмні коди, використовувати технічні можливості комп'ютерів, мобільних та інших пристроїв для збору геоданих, для дослідження, оцінки, прогнозування природних та суспільних процесів, результатів їх взаємодії, екологічних конфліктів, для потреб практики природокористування, для ведення різних видів кадастрів **(ПРН 22)**.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів» студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Сформовані компетентності: Базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для засвоєння географічних дисциплін, використання географічної термінології та номенклатури в практичній діяльності, здатність використовувати інформаційні технології **(ЗК 2)**; Навички роботи з інформацією: здатність працювати з інформацією з предмету дослідження, здатність до пошуку джерел географічної інформації, її наукового опрацювання і використання (збір, узагальнення, обробка), зокрема, уміння роботи зі статистичними даними, що відображають результати моніторингу довкілля, стану природних та і природно-господарських територіальних систем **(ЗК 5)**; Навички роботи з персональним комп'ютером: уміння, пов'язані з використанням інформаційних та комунікативних технологій, різноманітних програмних засобів **(ЗК 6)**; Дотримання техніки безпеки: здатність діяти соціально відповідально та свідомо, на засадах етичних міркувань (мотивів), включаючи ділові комунікації, мати навички забезпечення безпеки життєдіяльності **(ЗК 7)**; Особистісна: прагнення саморозвитку та самовдосконалення у практичній діяльності, обізнаність у власних силах, здатність до рефлексії та самоаналізу, конкурентоспроможність, дотримання кодексу професійної етики **(ЗК 8)**; Предметно-географічна, природознавчо-наукова, глибокі знання і розуміння: знання і розуміння основних принципів фізичної географії, методів, принципів, технологій і методик в галузі моніторингу та кадастру природних ресурсів, здатність демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних дисциплін, аналізувати їх з точки зору фундаментальних теорій та концепцій географічної науки на різних просторових рівнях (регіональному, локальному), методології дослідження; здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між складовими довкілля та людиною, розуміти стратегію розвитку територій; організаційні та правові знання у сфері природокористування та охорони природи **(ФК 1)**; Здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів, аналізувати отримані результати досліджень за допомогою основних фізико-географічних та суспільно-географічних закономірностей, застосовувати їх у професійній діяльності **(ФК 3)**; Картографічна (володіння прийомми опису, аналізу, систематизації інформації, отриманої з географічних та тематичних карт,

укладання картографічних творів з використанням сучасних інформаційних технологій), здатність самостійно збирати, обробляти, моделювати та аналізувати просторові дані у польових та камеральних умовах **(ФК 5)**; Інформаційна: здатність використовувати сучасне геодезичне, навігаційне, геоінформаційне програмне забезпечення та обладнання, здатність до пошуку джерел географічної інформації та її опрацювання, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами **(ФК 7)**; Науково-методична: знання теорій, категорій, понять, принципів, змісту, форм і методів географічної науки, здатність застосовувати їх у науко-дослідних проектах для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі фізичної географії, моніторингу та кадастру природних ресурсів **(ФК 8)**.

Програмні результати навчання: Здатність застосовувати понятійний, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно- та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання фізичної географії, моніторингу і кадастру природних ресурсів, що є основою професійної роботи **(ПРН 1)**; Здатність характеризувати ландшафти, природні умови, природні ресурси окремих регіонів, пояснювати особливості сформовані географічними чинниками **(ПРН 3)**; Володіння основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів державною мовою з предметної спеціальності; здатність спілкуватися, брати участь в обговоренні, презентаціях із залученням наукового глосарія, сучасної географічної номенклатури **(ПРН 5)**; Здатність вирішувати фахові завдання із залученням відповідних джерел з наданням порівняння та критичної оцінки у формі повного тексту, тез, презентаційних матеріалів **(ПРН 6)**; Здатність використовувати знання, вміння і навички проведення моніторингу довкілля і ведення кадастру природних ресурсів **(ПРН 11)**; Розуміння нормативно-правових засад з питань раціонального використання природних ресурсів, ландшафтів та охорони природи **(ПРН 15)**; Здатність застосовувати загальнонаукові методи і принципи наукових досліджень, визначати характеристики наукового пізнання залучаючи логічне мислення та просторову уяву, визначати шляхи взаємодії людини і природи **(ПРН 18)**; Здатність висловлювати власні висновки, а також пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефаківців **(ПРН 23)**; Розуміння основних принципів антропогенного впливу на природне середовище, визначати види та структуру перетворених природних територіальних комплексів, шукати підходи до вирішення завдань охорони природи **(ПРН 26)**.

через систему знань та умінь:

Знати: сучасні вимоги до проведення наукових досліджень, етапи проведення наукового дослідження, методи, методика чи технології проведення експериментальних робіт, літературні та картографічні джерела за тематикою дослідження, поглиблене бачення об'єкт-предметного тіла, вимоги до оформлення наукових робіт.

Уміти: аналізувати проблематику географічних досліджень, аналізувати, систематизувати та узагальнювати наукову інформацію за тематикою дослідження, застосовувати сучасні методи обробки просторової (хорологічної), статистичної інформації, якісно та ефективно використовувати картографічний метод досліджень, пропонувати шляхи вирішення поставлених питань у науковому дослідженні, оцінювати та прогнозувати можливі варіанти перспектив у визначених та невизначених умовах, виявляти сильні та слабкі сторони у їх розвитку, виявляти можливі напрямки

впровадження в освітню галузь результатів дослідження. За час переддипломної практики студент має узагальнити увесь матеріал з теоретичної та практичної частин бакалаврської кваліфікаційної роботи з обраної теми дослідження, завершити практичну частину дослідження, сформулювати висновки, пропозиції та можливі шляхи реалізації отриманих результатів, пройти попереднє обговорення результатів наукового дослідження з обраної тематики на засіданні кафедри фізичної географії та картографії.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму» студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Сформовані компетентності: Навички роботи з персональним комп'ютером: уміння, пов'язані з використанням інформаційних та комунікативних технологій, різноманітних програмних засобів (**ЗК 2**); Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях: цілеспрямовано і ефективно вирішувати поставлене завдання, виконувати прийняті зобов'язання у професійній сфері (**ЗК 3**); Здатність до письмової й усної комунікації, здатність використовувати знання державної та іноземної мови в професійній діяльності (**ЗК 5**); Здатність до системного географічного мислення при вивченні територіальних рекреаційних систем, усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною (**ФК 2**); Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній діяльності (**ФК 4**); Здатність застосовувати базові знання фундаментальних наук при вивченні природних та антропогенних геосистем різного ієрархічного рівня (**ФК 5**); Здатність використовувати теоретичні знання та практичні навички для моделювання різних аспектів організації територіальних рекреаційних систем (**ФК 7**); Здатність здійснювати збір, реєстрацію та аналіз даних про стан територіальних рекреаційних систем за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах (**ФК 8**); Здатність застосовувати уміння роботи зі статистичними даними, збору, узагальнення та обробки статистичної інформації, що відображає стан територіальних рекреаційних систем (**ФК 9**); Картографічна компетентність: уміння давати комплексну географічну туристсько-рекреаційну оцінку території за результатами аналізу карт, здатність відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів (**ФК 10**);

Програмні результати навчання: Базові знання картографії, принципи і методи створення картографічних моделей, способи картографічного зображення, теоретичні основи і прикладні аспекти застосування геоінформаційних систем та технологій у географічних дослідженнях, укладання картографічних творів (**ПРН 4**); Має знання основних механізмів функціонування природних територіальних комплексів, окремих їх компонентів, виявляє зв'язки і залежності між компонентами, причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них, аналізує просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; виявляє зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників (**ПРН 5**); Застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання сучасної фахової інформації для вирішення завдань географії рекреації та туризму, вільно орієнтуватися і оперувати якісними і кількісними методами її аналізу при вирішенні географічних завдань з урахуванням особливостей взаємодії суспільства і природи (**ПРН 12**); Планувати, організовувати і проводити польові та камеральні географічні дослідження з географії рекреації та туризму

(ПРН 13); Здатність вирішити складну фахову проблему із залученням відповідних джерел з наданням порівняння та критичної оцінки у формі повного тексту, тез, презентаційних матеріалів **(ПРН 14)**; Здатність відбирати, аналізувати, представляти і поширювати географічну інформацію, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи (в тому числі – геоінформаційні технології) **(ПРН 16)**; Мати навички креативного і критичного мислення, логічного, послідовного й аргументованого викладу матеріалу, логічно і послідовно передавати знання, володіє основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів зі спеціальності **(ПРН 17)**; Уміння демонструвати спеціалізовані концептуальні знання організації туристсько-рекреаційної діяльності **(ПРН 19)**; Володіти навичками комплексного туристсько-рекреаційного аналізу територій **(ПРН 20)**; Використовує різноманітні методи та форми здійснення професійної роботи **(ПРН 21)**; Здатний висловлювати власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців **(ПРН 22)**.

через систему знань та умінь:

Знати: сучасні вимоги до проведення наукових досліджень, етапи проведення наукового дослідження, методи, методика чи технології проведення експериментальних робіт, літературні та картографічні джерела за тематикою дослідження, поглиблене бачення об'єкт-предметного тіла, вимоги до оформлення наукових робіт.

Уміти: аналізувати проблематику географічних досліджень, аналізувати, систематизувати та узагальнювати наукову інформацію за тематикою дослідження, застосовувати сучасні методи обробки просторової (хорологічної), статистичної інформації, якісно та ефективно використовувати картографічний метод досліджень, пропонувати шляхи вирішення поставлених питань у науковому дослідженні, оцінювати та прогнозувати можливі варіанти перспектив у визначених та невизначених умовах, виявляти сильні та слабкі сторони у їх розвитку, виявляти можливі напрямки впровадження в освітню галузь результатів дослідження. За час переддипломної практики студент має узагальнити увесь матеріал з теоретичної та практичної частин бакалаврської кваліфікаційної роботи з обраної теми дослідження, завершити практичну частину дослідження, сформулювати висновки, пропозиції та можливі шляхи реалізації отриманих результатів, пройти попереднє обговорення результатів наукового дослідження з обраної тематики на засіданні кафедри фізичної географії та картографії, кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Географія, природознавство та спортивно-туристська робота» студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Сформовані компетентності: Аналіз і синтез: на основі логічного обґрунтування та перевірених фактів, отриманих шляхом камеральних чи польових досліджень **(ЗК 1)**; Мовні навички: усне та письмове спілкування, уміння вести документацію державною мовою, здатність використовувати знання державної та іноземної мови в освітній діяльності **(ЗК 3)**; Навички роботи з інформацією: здатність працювати з інформацією і знаннями з предмету навчання, освітньої проблематики, здатність до пошуку джерел географічної інформації, їх наукового опрацювання і використання, зокрема, порівняння, аналізу і представлення на основі географічних методів і підходів, у тому числі інформаційних технологій, застосовувати уміння роботи (збір, узагальнення, обробка) зі статистичними даними, що відображають стан природних і суспільних територіальних систем **(ЗК 5)**; Здатність до навчання – вчитися і оволодівати сучасними знаннями: вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і

дослідницьких навичок, орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності, цінувати різноманіття та мультикультурність **(ЗК 8)**; Предметно-географічна, глибокі знання і розуміння: здатність демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних дисциплін про геосфери, географічні явища та процеси, аналізувати їх з точки зору фундаментальних теорій та концепцій географічної науки на різних просторо-часових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному), методології дослідження, пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів, форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах) **(ФК 1)**.

Програмні результати навчання: Уміння застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно- та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, що є основою для професійної діяльності **(ПРН 1)**; Має знання основних механізмів функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їх компонентів, виявляє зв'язки і залежності між компонентами, причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них, аналізує просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; виявляє зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників **(ПРН 2)**; Здатність вирішити складну фахову проблему із залученням відповідних джерел з наданням порівняння та критичної оцінки у формі повного тексту, тез, презентаційних матеріалів **(ПРН 6)**; Самостійно здійснює польові і камеральні фізико-географічні й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації практичних занять з географії в школі та для позашкільної краєзнавчої роботи, педагогічні дослідження шляхом планування, здійснення та аналізу результатів дослідження **(ПРН 7)**; Творчо використовує різноманітні методи та форми прогресивного навчання, інноваційні прийоми навчання в освітніх закладах різного типу **(ПРН 9)**; Застосовує методи діагностування досягнень учнів, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху **(ПРН 10)**; Застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання сучасної фахової інформації, вільно орієнтуватися і оперувати якісними і кількісними методами її аналізу при вирішенні географічних і освітніх завдань з урахуванням особливостей взаємодії суспільства і природи, фаховоспрямованого освітнього процесу **(ПРН 11)**; Здатність відбирати, аналізувати, представляти і поширювати географічну інформацію, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи (в тому числі – геоінформаційні технології) **(ПРН 12)**; Ефективно застосовує професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні освітніх, виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій, визначає ступінь і глибину засвоєння навчального матеріалу, прищеплює учням навички самостійного поповнення знань **(ПРН 13)**; Має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності **(ПРН 16)**; Формує в учнів уміння використовувати географічну та картографічну мову в навчальному процесі,

алгоритми користування картографічною, текстовою продукцією для характеристики географічних об'єктів і територій (ПРН 17); Дотримується сам, під час польових і виробничої практик, та формує в учнів екологічні цінності й відповідальне ставлення школярів до природи, повагу культурних цінностей і традицій місцевого населення під час краєзнавчих екскурсій і туристських походів (ПРН 18).

через систему знань та умінь:

Знати: сучасні вимоги до проведення наукових досліджень, етапи проведення наукового дослідження, методи, методика чи технології проведення апробації отриманих результатів, літературні та картографічні джерела за тематикою дослідження, поглиблене бачення об'єкт-предметного тіла, вимоги до оформлення наукових робіт.

Уміти: аналізувати проблематику досліджень з педагогіки / освіти, зокрема середньої освіти з географії, аналізувати, систематизувати та узагальнювати наукову інформацію за тематикою дослідження, застосовувати сучасні методи освітнього процесу, пропонувати шляхи вирішення поставлених питань у науковому дослідженні, оцінювати та прогнозувати можливі варіанти перспектив у визначених та невизначених умовах, виявляти сильні та слабкі сторони у їх розвитку, виявляти можливі напрямки впровадження в освітню галузь результатів дослідження. За час переддипломної практики студент має узагальнити увесь матеріал з теоретичної та практичної частин бакалаврської кваліфікаційної роботи з обраної теми дослідження, завершити практичну частину дослідження, сформулювати висновки, пропозиції та можливі шляхи реалізації отриманих результатів, пройти попереднє обговорення результатів наукового дослідження з обраної тематики на засіданні кафедри фізичної географії та картографії.

2. Зміст та організація проведення переддипломної практики

Організаційний етап.

Тема 1. Вступ до практики. Ознайомлення з програмою практики, структурою звіту, висунутими до студента вимогами. Актуалізація знань з таких питань «Організація, планування та проведення наукових досліджень», «Методика та технології географічних досліджень», «Можливі шляхи впровадження результатів дослідження (гранти, теми, патенти)». Обговорення з викладачем структури та змісту індивідуального завдання.

Тема 2. Організація наукових практичних досліджень та експерименту. Опрацювання бази даних за темою наукового дослідження. Використання спеціальних методів наукових досліджень у географічній галузі. Використання картографічного методу дослідження. Оформлення результатів експериментальної частини дослідження.

Виконання індивідуальних завдань.

Тема 1. Виконання індивідуального завдання керівника. Робота з першоджерелами, авторефератами, монографіями, дисертаційними роботами. Огляд друкованих та електронних джерел інформації за визначеною проблемою, укладання бібліографічного списку. Теоретичний аналіз літературних джерел, виявлення невирішених питань, пропозиції щодо їх вирішення. Вивчення історії, досвіду в Україні та світі. Відбір необхідної бази даних. Проведення експериментальних робіт (за необхідності). Консультації з науковим керівником, за необхідності з іншими викладачами та профільними спеціалістами.

Тема 2. Написання і оформлення звіту з переддипломної практики. Оформлення матеріалів дослідження. Розробка узагальнених та ключових моделей, рисунків, таблиць.

Компонування звіту. Оформлення відповідних матеріалів. Оприлюднення результатів. Попереднє обговорення результатів бакалаврського наукового дослідження.

3. Вимоги до баз переддипломної практики

Базою проведення переддипломної практики є кафедра фізичної географії та картографії факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. За додатковими угодами можливо за згодою студента та викладача проведення переддипломної практики в іншому закладі, де є вільний доступ до потужної наукової бібліотеки, бази наукометричних журналів, бази вихідної інформації для завершення науково-дослідницької роботи.

4. Індивідуальні завдання з практики

Усі роботи виконуються студентами за індивідуальною тематикою, що відповідає темі кваліфікаційної роботи бакалавра, яка офіційно затверджена ректором до початку практики.

5. Вимоги до звіту про переддипломну практику

До захисту студент має представити чорновий варіант кваліфікаційної роботи бакалавра українською мовою. Усі матеріали мають бути оцінені і підписані керівником практики від кафедри фізичної географії та картографії.

Структура звіту з переддипломної практики:

- Титульний аркуш;
- Орієнтовний зміст кваліфікаційної роботи бакалавра;
- Вступ (у повному обсязі, за вимогами до кваліфікаційної роботи: актуальність обраної теми дослідження, об'єкт і предмет дослідження, мета і задачі, методи дослідження, очікувана новизна, практичне значення, апробація);
- Розділ 1 (послідовно викладається узагальнений зміст розділу кваліфікаційної роботи бакалавра з виділенням результатів дослідження, обов'язково ілюструється ілюстраціями, таблицями тощо, включно з авторськими);
- Розділ 2 (послідовно викладається узагальнений зміст розділу кваліфікаційної роботи бакалавра з виділенням результатів дослідження, обов'язково ілюструється ілюстраціями, таблицями тощо, включно з авторськими);
- Розділ 3, а можливо і потім розділ 4 (послідовно викладається узагальнений зміст розділу кваліфікаційної роботи бакалавра з виділенням результатів дослідження, обов'язково ілюструється ілюстраціями, таблицями тощо, включно з авторською картою);
- Висновки (узагальнені результати дослідження відповідно до поставленої мети та задач);
- Список використаних джерел інформації, включно з авторськими публікаціями (включаючи навіть тези конференцій).

Загальні вимоги до звіту (чорнового варіанту кваліфікаційної роботи бакалавра, готового до кінцевого вичитування науковим керівником): загальний обсяг 60 сторінок, наявність авторських ілюстрацій.

6. Підбиття підсумків переддипломної практики

Захист результатів переддипломної практики проходить у вигляді оприлюдненого захисту отриманих результатів на засіданні кафедри фізичної географії та картографії.

7. Критерії оцінювання результатів переддипломної практики

Загальна сума балів, яку може отримати студент за проходження переддипломної практики – 100 балів. За окремий вид робіт можна набрати максимально такі бали:

- оцінка викладача – 30 балів (оцінюється вагомість отриманих результатів, дисциплінованість, активність, наполегливість, ерудованість, беззаперечне виконання завдань керівника, ініціативність тощо);

- якість оформлення тексту і ілюстрацій – 20 балів (відповідність стандартам оформлення наукових робіт), за умови неповного дотримання правил оформлення бали знижуються за грубі помилки на 2 бали, за негрубі помилки на 1 бал;

- якість оформлення списку використаних джерел – 10 балів, за умови неповного дотримання правил оформлення бали знижуються за грубі помилки на 2 бали, за негрубі помилки на 1 бал;

- захист звіту, попереднє обговорення результатів кваліфікаційної роботи, відповіді на запитання, участь у дискусії – 40 балів (бали виставляються на основі колективного обговорення членів кафедри, що присутні на захисті звітів з практики).

За затримку строків здачі звіту з переддипломної практики на 2 тижня від загальної суми набраних балів віднімається 20 балів.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Передбачені методи контролю: теоретичний захист отриманих результатів, підсумковий контроль отриманих знань і умінь, участь в дискусіях.

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T1	T2	T1	T3					
10	10	30	10	-			40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно